

Laap. 29/124

Liite 13.

**Eduskunnan kirjelmä Pankkivaltuusmie-
hille Suomen Pankin tilaa ja hallintoa vuonna 1922 kos-
kevan tarkastuksen johdosta.**

Eduskunnan Pankkivaltuusmiehille.

Valtiopäiväjärjestyksen 44 §:n mukaisesti tarkastaessaan Suomen Pankin tilaa ja hallintoa vuonna 1922 on Eduskunnan Pankkivaliokunta tarkastanut Pankkivaltuusmiesten antaman kertomuksen sekä sitä valaisevat eri asia-

kirjat ja antanut niistä Eduskunnalle lausunnon.

Eduskunta on sanotun lausunnon, poistamalla siitä erään kohdan, hyväksynyt, ja lähetetään se tämän kera Eduskunnan hyväksymässä muodossa Pankkivaltuusmiesten tiedoksi.

Eduskunnan puolesta:

Paavo Virkkunen.
puhemies.

Wäinö Wäinöläinen
varapuhemies.

Jalo Jalilainen
varapuhemies.

Helsingissä, 7 päivänä joulukuuta 1923.

Pankkivaliokunnan mietintö N:o 7 Suomen Pankin tilaa ja hallintoa vuonna 1922 koskevan tarkastuksen johdosta.

Pankkivaliokunta on toimittanut Valtiopäiväjärjestyksen 44 §:ssä säädetyn Suomen Pankin tilan ja hallinnon tarkastuksen vuodelta 1922 sekä sitä varten läpikäynyt Pankkivaltuusmiesten sanotulta vuodelta antaman kertomuksen, Pankkivaltuusmiesten pöytäkirjat ja kirjelmät kuin myös Pankin tilintarkastajain kertomuksen siihen kuuluvine pöytäkirjoinen.

Pankkivaltuusmiesten kertomusta tarkastaessaan on Pankkivaliokunta ensi sijassa kiinnittänyt huomionsa Pankin ponnistuksiin Suomen markan arvon vakiinnuttamiseksi, mitkä puolestaan ovat saaneet ilmauksensa sen valuuttapolitiikasta.

Johtavana ajatuksena on Pankin hallinnolla ollut se, että Suomen Pankin pitäisi itse myötävaikuttaa markan kurssin määräämiseen, jotta tämä markan todellisen arvon mukaan saattaisi mikäli mahdollista vapautua keinottelun tai kysynnän ja tarjonnan välisissä suhteissa tapahtuvien tilapäisten häiriöiden vaikutuksesta. Mutta voidakseen tätä silmälläpitäen harjoittaa n. s. aktiivista valuuttapolitiikkaa, mikä ensi sijassa tietää sitä, että Pankki itse esiintyy Suomen markkojen ostajana valuuttamarkkinoilla, silloinkuin markan kurssi osoittaa laskusuuntaa, sekä esiintyy niiden myyjänä, milloin markan kurssi on nousemassa, on Pankille ollut välttämättöntä hankkia itsellensä niin suuri va-

luuttavarasto, että Pankki riittävän vapaasti saattaisi ottaa osaa valuuttakauppaan.

Vuoden 1922 alussa Suomen Pankilla ei ollut tällaista valuuttavarastoa. Joulukuun 31 päivänä 1921 Pankin ulkomaiset saatavat nousivat ainoastaan 215,7 milj. markkaan ja vuoden ensimmäisellä puoliskolla niiden määrä yleensä aleni, saavuttaen alimman pisteensä, 79,8 milj. markkaa, kesäkuun 30 p:nä. Pankin hallinto oli toivonut voivansa saada tarvitsemansa valuuttavaraston sen 4 milj. punnan suuruisen valtiolainan avulla, josta kesäkuussa käytiin neuvotteluja Englannissa, mutta, kun nämä raukesivat ja Pankki samoihin aikoihin oli myynnin kautta vähentänyt valuuttojansa edellämäinillä tavalla, täytyi Pankin ohimenevästi kokonaan luopua ajatuksesta ottaa aktiivisella tavalla osaa valuuttakauppaan vapailla markkinoilla. Suomen markka joka heinäkuussa jonkun verran laski, alkoi elokuussa kuitenkin uudelleen osoittaa noususuuntaa, jota sitten syksyn kuluessa marraskuuhun asti hiljalleen jatkui. Tänä aikana Suomen Pankin ulkomaiset valuutat lisääntyivät niin runsaasti, että nämä, jotka vielä heinäk. 31 p:nä olivat vain 97.5 milj., jo syysk. lopulla nousivat 345.3 milj. sekä lokak. lopulla 915.2 milj. markkaan.

Täten Suomen Pankki vuoden loppupuolella sai valuuttavaraston, jota ilman tietysti Pankin aktiivinen myötävaikutus

Suomen markan kurssien määräämiseen ei lainkaan olisi voinut tulla kysymykseen. Ilman suuria tappioita ulkomaisten valuuttojen hankkiminen ei, Suomen markan arvon kohotessa, voinut tapahtua; niinpä Pankin agiotili osoitti tilinpäätöksessä 76 milj. markan tappiota. Toiselta puolen Pankkivaliokunta mielihyvällä toteaa, että Suomen markan arvo jälkeen syksyn v. 1922 on aikaisempiin vuosiin verraten osoittanut sangen pieniä heilahduksia. Missä määrin tämä on ollut seurauksena Pankin harjoittamasta valuuttapolitiikasta ja missä määrin se on johtunut nuista seikoista, on tosin kysymys, johon Pankkivaliokunnalla ei ole ollut tilaisuutta enempää syventyä. Ilmeistä joka tapauksessa on, että Pankin valuuttapolitiikkaa ovat suosineet edulliset taloudelliset konjunktuurit, ennen kaikkea viennin huomattava lisääntyminen kuluneena vuonna. Lopullinen arvostelu Pankin harjoittamasta politiikasta lienee mahdollinen vasta sen jälkeen kun kokemus on osoittanut, kykeneekö Pankki valuutoillaan ehkäisemään Pankista riippumattomien tekijöiden vaikutusta Suomen markkaan ja onko sen vallassa ylläpitää rahamme arvoa myöskin sen taloudellisen laskusuunnan aikana, mikä kaikesta päättäen on edessämme.

Kuten Pankkivaltuusmiesten kertomuksesta käy ilmi, on Suomen Pankin ulkomaisten asiamiesten lukumäärä vuoden 1922 jälkimäisellä puoliskolla lisääntynyt kolmella. Niiden lukumäärä oli vuoden lopulla täten yhteensä 48. Asiakirjoista käy ilmi, että silloinen pankkivaltuusmies, todellinen valtioneuvos August Ramsay keväällä sanottuna vuonna on Pankkivaltuusmiesten antaman tehtävän mukaisesti tarkastanut Suomen Pankin suhteita ulkomaisiin asiamie-

hiinsä sekä 29 p:nä toukokuuta antamassaan tarkastuskertomuksessa käsityksenään ilmoittanut, että kaikki silloiset asiamiehet ovat tunnettuja liikkeitä, jotka nauttivat vakaantunutta kansainvälistä arvontoa ja joiden maksukykyisyyttä vastaan ei voida mitään huomautuksia tehdä.

Mietinnössään Suomen Pankin tilaa ja hallintoa vuonna 1919 koskevan tarkastuksen johdosta pankkivaliokunta vuoden 1920 valtiopäivillä, esittäen eräitä asiata koskevia numerotietoja, kiinnitti huomiota siihen, että Pankin haarakonttorien liike, mitä tulee myönnettyyn luottoon, oli ollut erinomaisen pieni sekä katsoi Pankin hallinnolla olevan syyttä ottaa harkittavaksi, ovatko kaikkien haarakonttorien tuottamat kustannukset oikeassa suhteessa niiden liikkeeseen.

Pankkivaliokunta ei ole havainnut, että tämä lausunto olisi antanut aihetta mihinkään toimenpiteisiin. Mutta asiakirjoista Valiokuntakin on puolestaan voinut todeta, että useiden haarakonttorien liike edelleen on aivan mitätön. Näin ollen ja kun Valiokunnan käsityksen mukaan useat Suomen Pankin haarakonttorit eivät enää yksityispankkien perustettua haarakonttoreita kaikkiin niihin kaupunkeihin, joissa Suomen Pankilla on konttorinsa, vastaa samaa tarvetta kuin aikaisemmin, saa Valiokunta mielipiteenään lausua, että Pankin hallinnon olisi otettava harkittavaksi, eikö olisi Suomen Pankin edun ja muuttuneiden olosuhteiden vaatimusten mukaista vähentää Pankin haarakonttorien lukumäärää.

Suomen Pankin kotimaiseen luontontoon nähden ansaitsee huomiota, ettei se rajoitu ainoastaan yksityispankkien vekselien rediskontteeraamiseen, vaan

on myöskin välitöntä luottoa yksityisille liikkeille. Pankkivaltuusmiesten kertomuksesta, käy ilmi, että viimeksimainittu vuoden 1922 alussa nousi 261.1 milj. markkaan, että se sitten vuoden ensimmäisten kahdeksan kuukauden aikana kasvoi, nousten elokuun lopulla 536.1 milj. markkaan, että se senjälkeen parin kuukauden aikana väheni noustaksensa vihdoin vuoden viimeisinä kuukausina niin että se vuoden lopulla oli yhteensä 482.1 milj. markkaa.

Pankkivaltuusmiesten pöytäkirjoista sekä niihin liittyvistä asiakirjoista käy ilmi, että tämä luotonanto kuluneena vuonna on tuottanut Pankille erinäisiä vaikeuksia. Valiokunta katsoo tämän johdosta olevan syytä lausua, että Pankin olisi luotonannossaan yksityisille liikkeille osoitettava mitä suurinta varovaisuutta. Milloin luottoa nauttivan liikkeen tila uhkaa tuottaa Pankille ilmeistä tappiota, on Valiokunnan mielestä luottomarkkinoiden ollessa nykyisellä epävakaisella kannallaan parempi, että Pankki ajoissa kantaa tappion kuin että se ryhtyy tukemaan tällaista liikettä lisäämällä sen luottoa. Päinvastainen menettely saattaa tosin tuottaa tilapäistä helpotusta, mutta sen lopullinen tulos on arvaamaton.

Tässä yhteydessä mainittakoon, että Pankkivaliokunnassa on ollut keskustelunalaisena, vastaako luotonanto yksityisille liikkeille yleensäkin keskustelunpankin asemaa ja tarkoitusta. Tästä laajakantoisesta kysymyksestä Pankkivaliokunta ei kuitenkaan tällä kertaa katso syytä olevan lausuntoa antaa, varsinkin kun sillä on tilaisuutta palata asiaan, sittenkuin Pankin ohjesäännön uudistus aikanaan tulee sen käsitellyn alaiseksi.

Sen johdosta, että Hallitus v. 1922 teki sopimuksen Stockholms Enskilda

Bank'in ja Skandinaviska Kredit-Aktiebolaget'in kanssa 200 milj. markan suuruisesta valtiolainasta neuvottelematta asiasta etukäteen Suomen Pankin hallinnon kanssa, ovat Pankkivaltuusmiehet Valtiovarainministeriölle esittäneet, että Suomen Pankin hallinnolle, kun nousee kysymys valtiolainan ottamisesta, annettaisiin tilaisuus niin hyvin lausua siitä mielipiteensä kuin myös sittemmin olla osallisena asian yhteydessä olevia eri kysymyksiä koskevissa neuvotteluissa.

Pankkivaliokunta pyytää puolestansa myöskin mielipiteenään lausua, ettei Suomen Pankkia pitäisi syrjäyttää, milloin hallitus ryhtyy aloitteeseen uuden valtiolainan ottamiseksi.

Sen suuren agiotappion johdosta, joka v. 1922 Pankille koitui sen valuutta-ostoista, on Pankin puhdas voitto sanotulta vuodelta ollut vain Smk. 10,462,080:31. Kun tästäkin määrästä 6 milj. markkaa on siirrettävä vararahaan, on Eduskunnan käytettävänä Pankin voittovaroista Smk. 4,462,080:31. Yhtyen Pankkivaltuusmiesten mielipiteeseen Pankkivaliokunta ehdottaa Eduskunnan päätettäväksi,

että vuoden 1922 voittovaroista Smk. 4,462,080:31 on käytettävä Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi.

Vuonna 1919 Suomen Pankki ryhtyi toimenpiteisiin seteliensä uudistamiseksi. Tässä tarkoituksessa on perustettu ajanmukainen setelinpaine, johon on hankittu tarpeelliset koneet ja painatusvälineet.

Ennen tätä uudistusta Suomen Pankin setelit valmistettiin vuosina 1886 ja 1889 herra F. Tilgmannin ja vuonna 1913 herra E. Tilgmannin kanssa tehtyjen

sopimusten mukaisesti. Alkuperäiset piirrokset tilattiin Berliinistä valtakunnan kirjapainosta, painolaatat ja kliseet valmistettiin Pankkiin perustetussa galvanoplastillisessa laitoksessa. Myöhemmin tapahtui sellainen muutos, että eräälle Lontoossa olevalle liikkeelle annettiin tehtäväksi setelien etupuolen painattaminen kuparipainossa. Seteleihin käytettiin itävaltalaista n. s. varmuuspaperia. Ainoastaan setelien selkäpuoli valmistettiin Suomessa, jossa myöskin nimien ja numeroiden valmistus tapahtui. Kun vuonna 1909 ryhdyttiin painattamaan uusia seteleitä arkkitehti Saarisen piirustusten mukaan, hankittiin sekä alkuperäiset piirrokset että kaikki kliseet valtakunnan kirjapainosta Berliinissä.

Vuonna 1919 alullepannun ja nyttemmin lopullisesti voimaan saatetun uudistuksen johtavana ajatuksena on ollut, että kaikki setelien valmistamiseksi tarpeelliset alkuperäiset piirrokset, painolaatat ja kliseet ovat valmistettavat kotimaassa, Suomen Pankin omassa setelipainossa ja galvanoplastillisessa laitoksessa.

Uudistuksen aiheuttamista kustannuksista Valtiokunta pyytää mainita, että uusi setelipainorakennus on maksanut 2.8 milj. markkaa, vanhan setelipainon laajennus ja leimapainon n. 1.3 milj. markkaa sekä koneet ja kalusto ynnä setelipaino yhteensä 5 milj. markkaa. Setelien valmistaminen on vuoden 1922 alusta tämän vuoden marraskuun loppuun maksanut kaiken kaikkiaan 13.5 milj. markkaa, josta menoerästä setelipaperin osalle on tullut 7.8 milj. markkaa. Tehtyjen laskelmien mukaan tulevat vastaavat menot ensi vuonna noustamaan n. 4.2 milj. markkaan. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että setelien

valmistus ennen sotaa tuli maksamaan v. 1890 Smk. 121,207, v. 1900 Smk. 148,251 ja v. 1910 Smk. 206,053. Sodan aikana ja sen jälkeen valmistuskustannukset olivat v. 1915 Smk. 213,129, v. 1917 Smk. 891,417 ja v. 1919 Smk. 2,126,002 ja v. 1921 Smk. 4,842,114.

Kuten edelläolevista numeroista käy ilmi, on setelien painatuksessa toimeentanto uudistus jo aiheuttamiensa kustannusten vuoksi sangen laajakantoinen. Pankkivaltuusmiesten pöytäkirjoista käy kuitenkin ilmi, ettei tämä uudistus ole ollut Valtuusmiehissä perinpohjaisen käsittelyn alaisena ennen kuin vasta syksyllä vuonna 1922, jolloin uudistus itse asiassa jo oli saatettu päätökseen. Valtuusmiehillä ei näyttänyt edes sitä ennen olleen tunnettua, että Pankin Johtokunta oli 7.2 milj. markalla ostanut Tervakoski Osakeyhtiön osakkeita ja että sanotun liikkeen kanssa oli tehty sopimus paperin hankkimiseksi uusia seteleitä varten. Setelien piirustukset on myöskin valmistettu ja hyväksytty Pankkivaltuusmiesten olematta asian ratkaisussa osallisina. Tämän johdosta Pankkivaliokunta ei voi olla käsityksenään lausumatta, ettei kysymystä uusista seteleistä ole käsitelty sillä huolella, jota asian tärkeys ja laajakantoisuus olisivat vaatineet.

Tähän Valiokunta vielä saa lisätä, että setelien paperi Valiokunnan mielestä on liian heikkoa, että erimääräiset setelit näöltään liian vähän eroavat toisistaan sekä että varsinkaan 10 markan setelien painatus ei ole moitteeton.

Pankkivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi lähettää tämän mietinnön Pankkivaltuusmiehille.

Helsingissä, 5 päivänä joulukuuta 1923.

Asian käsittelyyn ovat ottaneet osaa Kauranen, Kilpeläinen, Mäkinen, Reipuheenjohtaja Renvall jäsenet Anderson, Harvala, Huttunen, Hästbacka, Nikka ja Saarinen sekä varajäsenet Halonen ja Kivialho.

Vastaus

J. E. Hästbacka

Vastalause.

Olen Pankkivaliokunnassa ehdottanut, että Valiokunnan ja Pankkivaltuusmiesten välillä tapahtunut kirjeenvaihto edustaja Schaumanin lausunnon johdosta Eduskunnan istunnossa 18 päivänä joulukuuta 1922 liitteenä painettaisiin Pankkivaliokunnan mietintöön, jotta

siten kävisi ilmi, ettei asia ole jäänyt Valiokunnalta huomaamatta. Kun Valiokunnan enemmistö ei kuitenkaan ole katsonut tätä tarpeelliseksi, saan täten Eduskunnan tietoon saattaa poikkeavan mielipiteeni.

Helsingissä, 5 päivänä joulukuuta 1923.

J. E. Hästbacka.

Lito 13.

**Riksdagens skrivelse till Bankfullmäktige
med anledning av verkställd granskning av Finlands
Banks tillstånd och förvaltning år 1922.**

Till Riksdagens Bankfullmäktige.

Vid verkställande av den i 44 § lantdagsordningen föreskrivna granskning av Finlands Banks tillstånd och förvaltning år 1922 har Riksdagens Bankutskott tagit kännedom om Bankfullmäktiges berättelse och särskilda densamma

belysande handlingar samt till Riksdagen avgivit utlåtande i ärendet.

Detta utlåtande har Riksdagen med en utslutning godkänt, och överstyres det samma härmed i dess av Riksdagen godkända avfattning Bankfullmäktige till kännedom.

På Riksdagens vägnar:

Jeano Viikkinen.
talman.

Waino Aho
vicetalman.

Palo Linderholm
vicetalman.

Helsingfors, den 7 december 1923.

Lito 17.

1923 Rd. — U. B. — Finlands Banks tillstånd.

**Bankutskottets betänkande N:o 7 med
anledning av granskningen av Finlands Banks tillstånd
och förvaltning under år 1922.**

Bankutskottet har verkställt den i 44 § L. O. föreskrivna granskningen av Finlands Banks tillstånd och förvaltning under år 1922 samt i sådant avseende genomgått Bankfullmäktiges berättelse för sagda år, Bankfullmäktiges protokoll och skrivelser ävensom Bankens revisorers berättelse jämte därtill hörande protokoll.

Vid granskningen av Bankfullmäktiges berättelse har Bankutskottet i främsta rummet fäst uppmärksamhet vid Bankens ansträngningar att stabilisera finska markens värde, vilka å sin sida erhållit uttryck i Bankens valutapolitik.

Den ledande principen hos Bankens förvaltning har varit, att Finlands Bank själv borde bidra till fastställande av markkursen, på det att denna enligt markens verkliga värde såvitt möjligt måtte kunna frigöra sig från inflytandet av de tillfälliga störningar, vilka göra sig gällande inom förhållandet mellan spekulation eller efterfrågan och tillbud. Men för att med detta i ögnasikte kunna bedriva s. k. aktiv valutapolitik, vilket i främsta rummet betyder, att Banken själv uppträder såsom uppköpare av finska mark på valutamarknaden, så snart markkursen visar tendens att sjunka, samt såsom försäljare av sådana, då markkursen håller på att stiga, har det för Banken varit nödvändigt att åt sig anskaffa en så stor valutareserv, att

Banken med nödig frihet kunde taga del i valutahandeln.

I början av år 1922 förfogade Finlands Bank icke över en dylik valutareserv. Den 31 december 1921 stego Bankens utländska tillgodohavanden endast till 215.7 milj. mark och under årets förra hälft sjönk beloppet i allmänhet samt nådde sin lägsta gräns, 79.8 milj. mark, den 30 juni. Bankens ledning hade hoppats kunna erhålla den erforderliga valutareserven med tillhjälp av det statslån om 4 milj. pund, varom underhandlingar i juni fördes i England, men då dessa förföllo och Banken vid samma tid genom försäljning hade minskat sina valutor på förenämnt sätt, var Banken övergående tvungen att helt och hållet uppgiva tanken på att aktivt taga del i valutahandeln på den fria marknaden. Finska marken, som sjönk något i juli, begynte emellertid åter i augusti visa en stigande tendens, vilken sedan under loppet av hösten långsamt fortgick ända till november. Under denna tid ökades Finlands Banks utländska valutor så rikligt, att dessa, vilka ännu den 31 juli uppgingo till endast 97.5 milj., redan i slutet av september stego till 345.3 milj. samt i slutet av oktober till 915.2 milj. mark.

Sålunda erhöll Finlands Bank i slutet av året en valutareserv, utan vilken Bankens aktiva medverkan vid fastställande av finska markens kurser alls icke kunnat komma i fråga. Anskaffandet av utländska valutor kunde, då finska mar-

kens värde steg, icke ske utan stora förluster; sålunda uppvisade Bankens agio-konto vid bokslutet en förlust av 76 milj. mark. Å andra sidan konstaterar Bankutskottet med tillfredsställelse, att finska markens värde sedan hösten 1922 i jämförelse med föregående år företett särdeles små fluktuationer. I vilken mån detta varit en följd av den av Banken bedrivna valutapolitiken och i vilken mån detta berott av andra omständigheter, är likvisst en fråga, i vilken Bankutskottet icke haft tillfälle att i högre grad fördjupa sig. I varje händelse är det uppenbart, att Bankens valutapolitik gynnats av förmånliga ekonomiska konjunkturer, framförallt av exportens betydande ökning under det gångna året. Ett slutligt omdöme rörande den av Banken bedrivna politiken torde vara möjligt först sedan erfarenheten ådagalagt, huruvida Banken med sina valutor förmår förhindra av densamma oberoende faktorers inverkan på finska marken och huruvida det står i dess makt att upprätthålla värdet av vårt mynt jämväl under den tid av nedgående ekonomisk konjunktur, som av allt att dömma ligger framför oss.

Såsom av Bankfullmäktiges berättelse framgår, har antalet av Finlands Banks utländska ombud under senare hälften av år 1922 ökat med tre. Deras antal utgjorde sålunda i slutet av året sammanlagt 48. Av handlingarna framgår, att dåvarande bankfullmäktigen, verkliga statsrådet August Ramsay på våren sagda är i enlighet med av Bankfullmäktige tilldelat uppdrag granskat Finlands Banks förbindelser med dess utländska ombud samt i sin revisionsberättelse av den 29 maj såsom sin uppfattning framhållit, att alla dåvarande ombud äro kända affärssammanslutningar, som åt-

njuta stadgad internationell aktning och mot vilkas solvens inga anmärkningar kunna göras.

Beträffande Finlands Banks inhemska kreditgivning bör beaktas, att den icke blott inskränker sig till rediskontering av privatbankernas växlar, utan även består i direkt kredit åt enskilda affärer. Av Bankfullmäktiges berättelse framgår, att den sistnämnda i början av år 1922 steg till 261.1 milj. mark, att den sedermera under årets första åtta månader ökades, utgörande i slutet av augusti 536.1 milj. mark, att den därefter under ett par månaders tid minskades för att åter under årets sista månader ökas därhän, att den i slutet av året utgjorde sammanlagt 482.1 milj. mark.

Av Bankfullmäktiges protokoll och till dem fogade handlingar framgår, att denna kreditgivning under det förflutna året medfört särskilda svårigheter för Banken. Utskottet anser med anledning härav skäl föreligga att uttala, att Banken vid kreditgivning åt enskilda affärer borde iakttaga den största försiktighet. Då en kredit åtnjutande affärs ställning hotar att för Banken medföra uppenbar förlust, är det, i betraktande av det osäkra läge, i vilket kreditmarknaden för tillfället befinner sig, enligt Utskottets åsikt bättre, att Banken i tid övertar förlusten, än att den försöker understöda en dylik affär genom att öka dess kredit. Ett motsatt förfarande kan visserligen åstadkomma tillfällig lättnad, men dess slutliga resultat är oberäkneligt.

I detta sammanhang må nämnas, att inom Bankutskottet diskuterats frågan, huruvida kreditgivningen åt enskilda affärer i allmänhet motsvarar en centralbanks ställning och syftemål. Rörande denna vittsyftande fråga anser Bank-

utskottet likväl denna gång skäl icke föreligga att avgiva utlåtande, i synnerhet som Utskottet har tillfälle att återkomma till saken, då reformeringen av Bankens reglemente i sinom tid förelägges Utskottet till behandling.

Med anledning av att Regeringen år 1922 ingick avtal med Stockholms Enskilda bank och Skandinaviska Kredit-Aktiebolaget angående ett statslån om 200 milj. mark, utan att på förhand rådföra sig i saken med Finlands Banks förvaltning, hava Bankfullmäktige hos Finansministeriet föreslagit, att Finlands Banks förvaltning, då fråga uppstår om upptagande av statslån, skulle beredas tillfälle såväl att uttala sin åsikt härom som jämväl sedermera taga del i underhandlingar, stående i samband med ärendet och berörande särskilda frågor.

Bankutskottet anhåller för sin del att jämväl såsom sin åsikt få uttala, att Finlands Bank icke borde förbigås, då regeringen tager initiativ till upptagandet av nytt statslån.

På grund av den stora agioförlust, som år 1922 drabbade Banken med anledning av dess valutaköp, har Bankens nettovinst för sagda år utgjort endast Fmk 10,462,080: 31. Då därjämte av detta belopp 6 milj. mark böra överföras till reservfonden, står till Riksdagens disposition av Bankens vinstmedel Fmk 4,462,080: 31. Med omfattande av Bankfullmäktiges åsikt föreslår Bankutskottet, att Riksdagen måtte besluta,

att av 1922 års vinstmedel böra Fmk 4,462,080: 31 användas till befästelse av Finlands Banks ställning.

År 1919 skred Finlands Bank till åtgärder för utgivning av nya sedlar. I detta syfte har ett tidsenligt sedeltryckeri grundats, vartill nödiga maskiner och tryckerimateriel anskaffats.

Före denna reform tillverkades Finlands Banks sedlar under åren 1886 och 1889 på grund av med herr F. Tilgmann och år 1913 med herr E. Tilgmann ingångna avtal. De originala gravyrerna beställdes från rikstryckeriet i Berlin, klichéerna tillverkades av den i Banken inrättade galvanoplastiska anstalten. Senare inträffade den förändring, att åt en affär i London uppdrogs att trycka sedlarnas framsida i koppartryck. För sedlarna användes österrikiskt s. k. säkerhetspapper. Endast sedlarnas framsida tillverkades i Finland, där jämväl namnen och siffrorna utfördes. Då tryckningen av nya sedlar år 1909 påbörjades enligt arkitekt Saarinen's ritningar, anskaffades såväl de originala gravyrerna som alla klichéer från rikstryckeriet i Berlin.

Den ledande tanken i den år 1919 påbörjade och numera slutförda reformen har varit, att alla för sedlarnas tillverkning nödiga originala gravyrer och klichéer böra tillverkas i hemlandet, inom Finlands Banks eget sedeltryckeri och galvanoplastiska anstalt.

Rörande de av reformen föranledda kostnaderna anhåller Utskottet att få anföra, att den nya byggnaden för sedeltryckeriet kostat 2.8 milj. mark, utvidgningen av det gamla sedeltryckeriet och stämpeltryckeriet 1.3 milj. mark ävensom maskiner och inventarier jämte sedelpressen sammanlagt 5 milj. mark. Tillverkningen av sedlar har från början av år 1922 till slutet av november detta år kostat sammanlagt 13.5 milj. mark, av vilket belopp på sedelpapprets andel fallit 7.8 milj. mark. Enligt uppgjorda kalkyler komma motsvarande utgifter att

nästa år stiga till omkr. 4.2 milj. mark. För jämförelses skull må nämnas, att sedeltillverkningen före kriget kostade år 1890 Fmk 121,207:—, år 1900 Fmk 148,251:— och år 1910 Fmk 206,053:—. Under kriget och senare voro tillverkningskostnaderna år 1915 Fmk 213,129:—, år 1917 Fmk 891,417:—, år 1919 Fmk 2,126,002:— och år 1921 Fmk 4,842,114:—.

Såsom av ovanstående siffror framgår, är den i tryckningen av sedlar genomförda reformen redan på grund av de kostnader den föranlett synnerligen vittbärande. Av Bankfullmäktiges protokoll framgår likväl, att denna reform icke varit föremål för en grundligare behandling inom Fullmäktige förrän först på hösten år 1922, då reformen i själva verket redan beslutats. Det förefaller som hade det icke därförinnan varit Fullmäktige bekant, att Bankens Direktion för 7.2 milj. mark inköpt aktier i A. B. Tervakoski och att med nämnda

Helsingfors, den 5 december 1923.

I ärendets behandling hava deltagit ordföranden Renvall, ledamöterna Anderson, Harvala, Huttunen, Hästbacka,

affärsföretag avtal ingåtts om leverans av papper för de nya sedlarna. Ritningarna till sedlarna hava jämväl utförts och godkänts utan att Bankfullmäktige tagit del i sakens avgörande. Med anledning härav kan Bankutskottet icke underlåta att såsom sin uppfattning uttala, att frågan om de nya sedlarna icke behandlats med den omsorg, som sakens vikt och vittbärande syfte hade krävt.

Härtill önskar Utskottet ännu tillägga, att pappret till sedlarna enligt Utskottets åsikt är alltför svagt, att sedlarna av olika valörer till utseendet i alltför ringa grad skilja sig från varandra samt att framför allt trycket av 10 marks sedlar icke är klanderfritt.

Bankutskottet föreslår vördsamt,

att Riksdagen måtte besluta
överstyra detta betänkande till
Bankfullmäktige.

Kauranen, Kumpulainen, Mäkinen, Reinikka och Saarinen samt suppleanterna Halonen och Kivialho.